

Warszawa, dnia 05 lutego 2012 roku

KRAJOWA RADA KURATORÓW

WARSZAWA

Ministerstwo Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11 00-950 Warszawa

martuszewicz@e-zone.com.pl

KRK 11/III/2012

Pan

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu RP

Krajowa Rada Kuratorów, korzystając z uprawnienia wynikającego z art. 46 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), przedstawia opinię dotyczącą projektu Ustawy o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (projekt poselski przedłożony dnia 21 grudnia 2011 r. Marszałkowi Sejmu RP).

Krajowa Rada Kuratorów zasadniczo pozytywnie ocenia opiniowany projekt. Naszym zdaniem proponowane w nim rozwiązania przyczynią się do efektywniejszego wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. Ponieważ jednak sprawność systemu dozoru elektronicznego w istotny sposób zależy od działań Kuratorskiej Służby Sądowej, dlatego pozwalamy sobie przedstawić kilka uwag do zaproponowanych rozwiązań. W naszej ocenie uwzględnienie tych uwag może się przyczynić do tego, że projekt zmian do ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego będzie bardziej spójny i będzie odzwierciedlał również te problemy, które uwidoczniły się w trakcie jej stosowania przez sądowych kuratorów zawodowych.

Uwagi szczegółowe:

1. Proponujemy, aby art. 5 ust. 1 nadać brzmienie:

„Art. 5 ust. 1. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.) zwanej dalej „Kodeksem karnym wykonawczym” z tym, że przepisów dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności w zakładach karnych nie stosuje się, z wyjątkiem art. 80 §1, 2, 4-5, art. 161 §3, art. 162 §2 i § 3 oraz art. 163.”

W przypadku wprowadzenia projektowanych zmian dotyczących możliwości udzielania skazanym odbywającym karę w SDE warunkowego przedterminowego zwolnienia, zasadne wydaje się poszerzenie katalogu przepisów wymienionych w art. 5 ust. 1, których nie wyłącza się ze stosowania, o art. **162 § 3** Kodeksu karnego wykonawczego. Daje on uprawnienie sądowemu kuratorowi zawodowemu do złożenia zażalenia na postanowienie odmawiające udzielenia skazanemu warunkowego zwolnienia, jeżeli kurator taki wniosek złożył. Zgodnie z projektem ustawy, kurator zawodowy, na podstawie art. 37a ust. 2, byłby uprawniony do złożenia wniosku o udzielenie skazanemu odbywającemu karę w SDE warunkowego przedterminowego zwolnienia. Wyłączenie możliwości stosowania do tej sytuacji art. 162 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego będzie powodowało istotne zróżnicowanie uprawnień sądowego kuratora zawodowego przy stosowaniu instytucji warunkowego zwolnienia w zależności od tego, czy będzie ona orzekana wobec osoby odbywającej karę pozbawienia wolności w systemie izolacji więziennej, czy też w systemie dozoru elektronicznego. Taka konstrukcja wydaje się mało zrozumiała i w naszej ocenie, do jej wprowadzenia, brak jest wystarczających argumentów.

2. W art. 6 ust. 1 pkt 5 słowa „oraz z warunkami mieszkaniowymi” powinno się zastąpić słowami „oraz warunki mieszkaniowe”, gdyż pozostawienie brzmienia tego przepisu w kształcie zaproponowanym w projekcie powoduje, iż całe zdanie jest nielogiczne.

3. Należy pozytywnie ocenić propozycję wprowadzenia ust. 2 do art. 8 w przedstawionym kształcie, jednak fakt, iż do tej pory nie było takiego przepisu nie oznaczał, iż sądowy kurator zawodowy lub prokurator składając wniosek o udzielenie zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie mogli zawrzeć w nim propozycji nałożenia na skazanego określonych obowiązków (na etapie postępowania wykonawczego możliwość wystąpienia z takim wnioskiem daje sądowemu kuratorowi zawodowemu art. 56 ust 5).
4. Należy pozytywnie ocenić proponowane zmiany w art. 10. W naszym przekonaniu przyznanie sądowemu kuratorowi zawodowemu możliwości modyfikowania tzw. harmonogramu odbywania przez skazanego kary w SDE (zmiany przedziału czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, w których skazany jest zobowiązanych przebywać w wyznaczonym przez sąd miejscu) korzystnie wpłynie na funkcjonowanie systemu i przyczyni się do szybkiego dostosowywania tego harmonogramu do uzasadnionych w tym zakresie potrzeb skazanego.
5. Należy pozytywnie ocenić możliwość skorzystania przez skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego z dobrodziejstwa instytucji warunkowego zwolnienia (art. 37a). Ponieważ jednak w art. 5 ust. 1 wyłączono możliwość stosowania art. 159 Kodeksu karnego wykonawczego, dlatego należy przez to rozumieć, że w przypadku udzielenia skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w SDE, sąd nie będzie mógł go oddać w okresie próby pod dozór kuratora sądowego lub innego wymienionego przez Kodeks karny wykonawczy podmiotu, co stanowi istotny wyłom w dotychczas stosowanej instytucji warunkowego zwolnienia. Pragniemy podkreślić, iż o tym, że określony skazany nie będzie mógł skorzystać z systemu dozoru elektronicznego mogą zdecydować jedynie względy pozamerytoryczne (warunki mieszkaniowe lub przeszkody natury technicznej). W efekcie, w wyniku wprowadzenia art. 37a w projektowanym kształcie, dojdzie do istotnego zróżnicowania sytuacji skazanych tylko i wyłącznie dlatego, że sąd udzielił bądź też nie udzielił zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE. Natomiast jeżeli intencją projektodawcy było umożliwienie oddania pod dozór również warunkowo zwolnionego, któremu sąd wcześniej udzielił zezwolenia

na odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE, to dla przejrzystości przepisów należałoby taką sytuację wprost przewidzieć, np. poprzez wskazanie w art. 37a, że w sposób odpowiedni należy stosować art. 159 Kodeksu karnego wykonawczego.

6. W art. 37a ust. 3 skreślić kropkę i dodać zdanie:

„i zarządza niezwłoczne usunięcie elektronicznego urządzenia rejestrującego i nadajnika”.

Propozycja ta wynika z analogicznej zmiany art. 30 i jest jej logicznym następstwem.

7. W art. 56 ust. 5 kropkę proponujemy zastąpić przecinkiem i dodać zdanie:

„jak również może złożyć wniosek o uchylenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego”.

W aktualnie obowiązującej ustawie, jak również w projektowanych zmianach, brak jest jednoznacznego uprawnienia kuratora do złożenia wniosku o uchylenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE. Kurator może składać wniosek o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary w SDE (*art. 39*). Kurator może składać zażalenie na postanowienie sądu o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w SDE (*art. 52 ust. 1*) lub zażalenie na postanowienie o odmowie udzielenia zezwolenia na odbycie kary w SDE, o ile składał wniosek o udzielenie zezwolenia (*art. 53*) Kurator może wnioskować o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków nałożonych na skazanych w trybie art. 8 ust. 2 ustawy (*art. 56 ust. 5*) Może wreszcie złożyć zażalenie na postanowienie o uchyleniu zezwolenia na odbycie kary w SDE, o ile sąd udzielił tej zgody na wniosek kuratora (*art. 55 ust. 4*). Jednak z treści ustawy nie wynika uprawnienie kuratora do składania wniosku o uchylenie zezwolenia na odbycie kary w SDE. W proponowanych zmianach projektodawca dodatkowo rozszerza kompetencje kuratora o możliwość wpływania na kształt postanowienia o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w SDE oraz o uprawnienia kuratora do modyfikowania harmonogramu odbywania przez skazanych kary w SDE.

Projektodawca w uzasadnieniu do proponowanych zmian podkreślił doniosłą rolę kuratora w organizowaniu i kontrolowaniu wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, dlatego wydaje się, że za taką opinią powinno iść dążenie do wyposażenie kuratora w odpowiednie prerogatywy, w tym między innymi uprawnienie do złożenia wniosku o uchylenie zezwolenia na odbywanie kary w SDE.

W kontekście powyższego, brak uprawnienia kuratora do złożenia wniosku o uchylenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary w SDE wydaje się zwykłym niedopatrzaniem. Kurator jest pierwszą osobą, która posiada bezpośredni wgląd w sytuację i środowisko skazanego. Może dokonywać oceny jego zachowania. Ostateczną reakcją kuratora na negatywne zachowanie skazanego lub ujawnienie zdarzeń określonych w art. 28, 29 ustawy, stanowiących przesłanki do uchylenia przez sąd zezwolenia na odbywanie kary w SDE jest wystąpienie do sądu z właściwym wnioskiem. Jak pokazuje praktyka, sąd penitencjarny wszczyna postępowanie w przedmiocie uchylenia zezwolenia na odbycie kary w SDE głównie po uzyskaniu informacji lub wręcz na wniosek kuratora złożony bez podstawy prawnej. Tym bardziej uprawnienie kuratora do składania wniosku o uchylenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE powinno znaleźć się w projekcie proponowanych zmian.

W zakresie pozostałych proponowanych zmian Krajowa Rada Kuratorów nie ma uwag i zastrzeżeń.

PRZEWODNICZĄCY
Krajowej Rady Kuratorów

Andrzej Martuszewicz